

YAZILI BASINDA RİSK TASARIMI: ÇERNOBİL NÜKLEER SANTRALİ KAZASINA İLİŞKİN HABERLERİN İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ

RISK DESIGN IN PRINTED PRESS: INVESTIGATION OF THE NEWS OF ÇERNOBİL NUCLEAR POWER PLANT ACCORDING WITH THE CONTENT ANALYSIS METHOD

Nihan DÖNMEZ*

Öz

Toplumsal değişme ve teknolojik ilerleme, enformasyon teknolojilerinin gelişmesini sağlamış, enformasyona ulaşma, enformasyonu kullanma ve dağıtma biçimlerini değiştirmiştir. Modern çağda bilginin niteliksel artışı ve kitle iletişim araçları aracılığıyla kontrolsüz dolaşımı ve kolaylıkla ulaşımı niteliksel değerini azaltmış ve bilgi kirliliği sorununu doğurmuştur. Kontrol edilemeyen ve dolaşıma giren gerekli ve gereksiz bilgiler riski de beraberinde getirir. Riskler bireyde korku ve endişe yaratır. Bu korkunun yaratılması, tasarlanması ve iletilmesinde kitle iletişim araçlarının önemli bir işlevi vardır. Kitle iletişim araçları tasarladıkları iletilerle alıcının zihnini ve algısını etkileyip yönlendirebilir. Bu çalışmada da ekolojik risk olarak tanımlanabilen Çernobil faciasına ilişkin haberlerin yazılı basın aracılığıyla nasıl ve ne şekilde iletilildiği incelenmektedir. Çalışmada 26 Nisan 1986'da eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği sınırları içinde, bugün Ukrayna'da bulunan Çernobil Nükleer Santrali'nde gerçekleşen patlamaya ilişkin haberlerin yazılı basında ne şekilde ve ne sıklıkta yer aldığı saptanmaya çalışılmıştır. Çalışma, gündem oluşturma kuramı üzerine temellendirilmektedir. Gündem oluşturma kuramı, kitle iletişim araçlarının halk üzerinde etkili olabileceği düşüncesine dayanmaktadır. Medya, kamuoyuna aktardığı enformasyonla, kamuoyunun dünyayı algılayış biçimini etkiler, gerçeği tasarlar ve iletir böylece kamuoyunun olaylara bakış açısını şekillendirir. Çalışmada aynı yıla ait, politik görüşleri birbirinden farklı, ulusal, günlük, üç gazetede dört ay süre ile yer alan haberler incelenmekte; yazılı basının mevcut olayda risk tasarımını ne şekilde yaptığı ve kamuoyunu nasıl bilgilendirdiği belirlenen gazeteler ışığında analiz edilmektedir. Gazetelerin ilettikleri risk içerikli haberlerle bir korku kültürü yaratıp yaratmadıkları saptanmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Risk Toplumu, Gündem Oluşturma Kuramı, Çernobil Faciası, Haber, İçerik Analizi.

Abstract

Social change and technological advancement have led to the development of information technologies, it has changed the ways of accessing, using and distributing information.. In the modern age, the qualitative increase of knowledge and the uncontrolled circulation and ease of access through the mass media reduced the qualitative value and led to the problem of information pollution. Necessary and unnecessary information that cannot be controlled and circulated brings with it a risk. Risks create fear and anxiety in the individual. Mass media have an important function in the creation, design and transmission of this fear. In this study, how and how the news about the Chernobyl catastrophe can be described as ecological risk is analyzed through the written media. In the study, it was tried to determine how and how often the news about the explosion occurred in the Chernobyl Nuclear Power Plant in Ukraine in the borders of the former Soviet Socialist Republics on 26 April 1986. The study is based on the theory of agenda creation. Agenda creation theory is based on the idea that mass media can be effective on the public. With the information it conveys to the public, the media influences the way the public perceives the world, design and convey the truth so that it shapes the public's perspective on events. In the study, the news of the same year, different from each other in the political views, national, daily, four newspapers in three newspapers are examined; In the light of the newspapers, it is determined how the printed press makes risk design in the current event and how it informs the public. It is tried to determine whether the newspapers have created a culture of fear with the risky news they convey.

Keywords: Risk Society, Agenda Creation Theory, Chernobyl Disaster, News, Content Analysis.

GİRİŞ

Toplum, gelişmekte ve değişmekte olan bir yapıdır. Yaşanan değişimler farklı toplumsal yapıları oluşturmuştur. İlkel toplum yapısıyla başlayan bu süreç, bilgi toplumu ve günümüzde de risk toplumu olarak anılmaya başlamıştır. Toplum yapılarının değişmesinde ve gelişmesinde belirleyici olan kriterlerden biri de ülkelerin sahip oldukları enformasyon teknolojileri ve bu teknolojilerin kullanım oranlarıdır. Enformasyon teknolojilerinin gelişimi, sanayi devriminin ardından gerçekleşmiş ve günümüzde "enformasyon", toplumları şekillendiren bir iktidar haline gelmiştir. Bilgi, toplumların yaşamlarını kolaylaştırmış, modernleştirmiş; özgürlük, eşitlik, demokrasi, kültürler arası iletişim gibi kavram ve değerlerin gelişmesini sağlamış, bunun yanı sıra bireylerin dünyayı tanınmasını ve dünyada olup bitenleri takip etmesini kolaylaştırmıştır. Bilgi toplumunun getirdiği yenilikler, gelişmişliğin göstergeleri olarak kabul edilmiştir. Bilgi toplumunda gerçekleşen maddi ve teknolojik gelişmenin, insani ve kültürel gelişmeyi de beraberinde getireceği varsayılmaktadır. İçinde bulunduğumuz çağ bilgi ve teknoloji çağı olarak

* Öğr. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü

adlandırılmaktadır. Modern toplumda bilginin niceliksel olarak artması, niteliksel değerini de azaltmış ve gerekli ve gereksiz her türlü bilgi özellikle kitle iletişim araçlarıyla dolaşmaya başlamıştır.

İnsan, bilginin niceliksel fazlalığının sebep olduğu kaos ortamında, kontrol edilemeyen faktörlerin etkilerine maruz kalmaya başlamıştır. Denetlenemeyen ya da kontrol edilemeyen her türlü bilgi bir risk taşımaktadır. Risk, bir olasılıktır ve korku kavramını içinde barındırır. Bilgi toplumundan risk toplumuna dönüşümde, tehlike olasılığının sebep olduğu korkular önemli rol oynar. Bu korkuları, bir tehlike olasılığı ya da bir risk olasılığına dönüştüren kitle iletişim araçlarıdır. Olasılıkları tasarlar ve izleyiciye sunar. Risk toplumunun oluşumunda, kitle iletişim araçları tarafından tanımlanmış risk tasarımları önemli rol oynar.

Risk toplumuna ilişkin ilk düşünceler, Ulrich Beck ve Anthony Giddens tarafından ileri sürülmüştür. Beck, sanayi toplumu ve risk toplumu arasındaki ayrımı; alınan kararlar sonucunda meydana gelen tehlikeler karşısında güvenlik normları sitemlerinin işlemez olduğu yerde risk toplumunun başladığını ifade ederek ortaya koyar. Risk toplumunda güvensizlikler söz konusudur. Tehlikeler insan kararları ile ortaya çıkar. Bir canlının DNA haritasını çıkarmak ve onu klonlamak, kimyasal atıkların doğaya karışması, savaşlarda atom bombası kullanılması, kontrol edilmesi son derece güç nükleer enerjinin kullanılması ve nükleer santrallerin faaliyet göstermesi, laboratuvar ortamlarında yapılan denemeler, vb. olaylar insan kararları sonucunda gerçekleşmiştir. Ancak, bu kararların sonuçlarına ilişkin bir güvenlik vaadinin sunulmadığı aşamada risk toplumu başlamaktadır.

Çalışmada ekolojik bir risk olarak tanımlanabilen Çernobil kazası ele alınmaktadır. Çernobil Nükleer Santralinde insanlık tarihinin en büyük nükleer felaketine neden olan ardı ardına iki büyük patlama olmuştur. Patlama ile santralin bin ton ağırlığındaki çatısı önce gökyüzüne fırlamış ve ardından santralin üstüne düşmüştür. Çernobil Kazasında açığa çıkan radyasyon, Hiroşima ve Nagazaki'nin atom bombası ile bombalanmasında açığa çıkandan 200 kat daha fazladır. Radyoaktif madde yüklü bulutun atmosfer ve rüzgar koşullarıyla hareketi sırasında yaşanan ve radyoaktif maddenin bulaşmasına neden olan en önemli etmen bulutun seyrettiği sırada oluşan yağıştır. Radyoaktif maddenin dağılımı sonucu radyasyona maruz kalan başta Ukrayna, Belarus ve Rusya Federasyonu'nda yaşayan insanlar olmak üzere insanların sağlığı olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. (Alpaslan, 2006, 46) Çernobil kazası sonrasında çıkan sorun yalnızca radyasyonun dışarıdan ve radyoaktif çekirdekçiklerin solunumuyla alınması değil; yüksek derecede bir kimyasal kirlenme (örn. kurşun), yaşam durumunda, standartlarında olumsuz yönde değişim, radyasyon tehlikesini yetersiz algılama, kaza sonrasında yaşanan olumsuz sosyal ve ekonomik değişimleri de içermektedir.

Radyasyon korkusu nedeniyle radyasyonla ilgisi olmayan psikolojik hastalıkların, zararlı sağlık etkilerinin önlenemez dedikoduları, yeniden yerleşmenin sıkıntısı, ekonomik güçlükler, kaza sonuçların yüksek politizasyonla müdahale ve öteki faktörlerin açık kanıtı vardır. Estonya'da Çernobil Temizlik işçilerinde yapılan bir çalışmada, kazayı takiben ilk 6,5 yıl içinde intiharlarda beklenenin çok üstünde büyük bir artış bulunmuştur. Bu durum temizlik için askeri güç kullanılması, radyasyon dozu ve onun etkileri ve gelecekte radyasyonla ilişkili sağlık risklerinin hakkındaki belirsizlik nedenli olasıdır. (Saraçoğlu, 2006, 36)

Çalışmada risk kavramı çerçevesinde Çernobil nükleer santralinin patlaması ve sonrasında yaşananlara ilişkin haberler incelenmektedir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmada öncelikle bilgi toplumu kavramına değinilmektedir. Bilgi toplumundan risk toplumuna geçiş ve bu geçiş sırasında medyanın rolü incelenmektedir. Risk kavramı tanımlanmakta ve birey üzerindeki etkileri belirtilmektedir. Çalışmanın temellendiği gündem oluşturma kuramı çerçevesinde yazılı basın risk haberlerinin iletimindeki rolü, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu amaçla politik görüşleri birbirinden farklı, ulusal, günlük, üç gazetede dört ay süre ile yer alan haberler iletilerinin, haber aktörlerinin iletilerinin niceliksel ve niteliksel analizi gerçekleştirilmiştir. Risk kavramı çerçevesinde gerçekleştirilen analiz ile radyasyonun bir tehdit, bir korku unsuru olarak kullanılıp kullanılmadığı, haberlerin kamuoyuna ne şekilde iletildiği, haberlerde kaza ve ardından yaşananlar ile ilgili yeterli enformasyonun kamuoyuna verilip verilmediği, hangi haber kaynaklarına ağırlıkla yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

1. BİLGİ TOPLUMUNDAN RİSK TOPLUMUNA GEÇİŞ SÜRECİNDE RİSK KAVRAMI

Kitle iletişim araçları bilgi toplumunun gelişmesinde önemli bir role sahiptir. Kitle iletişim araçları sayesinde, bilgi toplumunun sunmuş olduğu imkân ve kolaylıklar bilginin kolay ulaşılır hale gelmesini sağlamıştır. Bilgi toplumunun sunduğu imkânlar, vatandaşların özel hayatlarını denetim altına almak, sivil toplumu bastırmak isteyen hükümetlere, suç işlemek üzere bilgi toplamak isteyen suç örgütlerine de benzer olanaklar sunmaktadır. Demokrasinin kurumsallaşmadığı toplumlarda medya, bilgi teknolojisinin sunmuş

olduğu imkânları demokrasinin aleyhine kullanabilmektedir. Enformasyon teknolojisi, kitle iletişim araçlarını da kullanarak egemen çıkar gruplarının siyasi sistem içindeki konumlarını pekiştirmelerine yol açabilmektedir. Bilgiye ulaşma ve onu kullanma gelişmişlikle eşdeğer görülürken, bir yandan da olumsuz etkiler doğurmaktadır. Bilgi yaşam kalitesini yükselttiği gibi, beraberinde tehlike ve riski de getirebilmektedir. Yaşanan tüm gelişmeler bilgi sayesinde gerçekleşirken, zaman zaman yaşanan felaketler de “bilgi” yüzünden gerçekleşmiştir.

Bilgi toplumu kavramı, 1950 ve 60’lı yıllarda ABD ve Japonya ve batı ülkelerinde ileri teknolojilerin gelişmesiyle birlikte kullanılmaya başlamıştır. Bu teknolojiler iletişim, sağlık, tarım, tıp, eğitim gibi alanlarda kullanılmış, üretimde verimliliğin ve kalitenin artmasını sağlamıştır. Dolayısıyla teknolojik ilerleme ve bilgiye ulaşmanın kolaylaşması; kültürel, ekonomik, sosyal alanlarda da gelişmeleri de hızlandırmıştır. (Aktan ve Tunç, 2004, 125)

Bilgi toplumu, bilgiye duyulan ihtiyaçla başlamıştır, günümüzde ise bilginin fazlalığı nedeniyle denetlenememesi durumu ile karşı karşıya kalınmıştır. Denetlenemeyen bu bilgi beraberinde tehlike ve riskleri de taşımaktadır. Teknolojik gelişmeler insan eliyle üretilmiştir. Dolayısıyla tehlike kavramı da insan yapımı risklerle ortaya çıkmıştır.

“Geleneksek toplumlarda ya da bilgi toplumu öncesi toplumlarda kötülüğün kaynağı bilgiye ulaşamamış olmaktan kaynaklanmaktaydı. Oysaki bir bilgi toplumunda insanları tehlikeli durumlara sokan şeylerin çoğu bilgiden kaynaklanmaktadır. (Furedi, 2001, 36)

Modern toplumda insan bilgiyi üretmiş ve ona kolaylıkla ulaşabilecek teknolojiler yaratmıştır. Her teknolojik gelişme, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmış ve bilginin fazlaşmasını da sağlamıştır. Gereksiz olarak ifade edilebilecek ya da bilgi kirliliği olarak tanımlanabilecek her bilgi, toplumsal fayda gözetilmeden, kişisel veya kurumsal çıkarlar uğruna kullanıldığında insanlık için tehlikeli sonuçlar doğurabilmektedir.

Risk kavramı belirli bir tehlikeyle bağlantılı olarak hasar, yaralanma, hastalanma, ölüm ve başka olumsuzlukların meydana gelme olasılığını ifade etmektedir. Tehlike ise riskten farklı olarak genellikle insanlara ve onların değer verdikleri varlıklara yönelik bir tehdit olarak tanımlanabilir. Risk, gelecekteki olasılıklar düşünülerek etkin biçimde değerlendirilen tehlikeleri içermektedir. Risk toplumunun ortaya çıkışı, bilgi toplumunun gelecek evresinde oluşan bir yapıdır. Bilgi toplumu aşaması aslında insanoğlunun tükenmeyen merak ve keşfetme duygusuyla ulaşılan bir aşamadır. Çünkü bilgi, bu merak ve keşfin gerçekleşmesini sağlayacak tek anahtardır. Ancak bilginin kolay ulaşılabilirliği ve insan yaşamına getirdiği kolaylıklar, hiç sorgulanmadan yaşamlara dahil edilmesine sebep olmuş, bilgi açısından bu birikim ve fazlalık insan yaşamını zorlaştıran ve insanı yöneten bir aşamaya gelmiştir. İnsan, ürettiği ve tüketemediği bilginin tutsağı olmuştur.

Furedi’ye göre: *“Felaketin kaynağı, kontrol etme ya da dönüştürme çabasının kendisidir. (Furedi, 2001, 57)* Dolayısıyla aslında felaketin kaynağı insandır. Dönüştürme ve kontrol etmeyi amaç edinen insan, bilginin kurduğu bir iktidarın nesnesine dönüşmüştür.

İnsan sahip olduğu bilgiyi, doğaya hükmetme ve doğa üzerinde hâkimiyet kurma amacıyla kullanmış ve bu iktidar arzusu sonunda, yarattıklarının zararlarına maruz kalan yine insan olmuştur. Artık insan, bilginin niceliksel fazlalığının sebep olduğu kaos ortamında, kontrol edilemeyen faktörlerin etkilerine maruz kalmaya başlamıştır. Denetlenemeyen ya da kontrol edilemeyen her türlü bilgi bir risk taşımaktadır. Risk, bir olasılıktır ve korku kavramını içinde barındırır. Bilgi toplumundan risk toplumuna dönüşümde, tehlike olasılığının sebep olduğu korkular önemli rol oynar. Bu korkuları, bir tehlike olasılığı ya da bir risk olasılığına dönüştüren kitle iletişim araçlarıdır. Olasılıkları tasarlar ve izleyiciye sunar. Risk toplumunun oluşumunda, kitle iletişim araçları tarafından tanımlanmış risk tasarımları önemli rol oynar.

Kitle iletişim araçlarının bilgiyi sınırsızca kitlelere sunması, toplumsal, kültürel, bireysel, etik sorunlara yol açmaktadır. Bilginin sınırsız biçimde dolaşması riskin oluşmasında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilginin sınırsızca dolaşımını hızlandıran en önemli gelişme internettir, diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak, herhangi bir kurum ya da merkez tarafından denetlenmeyen bilgi, uzaklık, hız ve içerik konusunda engel tanımayan bir yapıdadır. Dünyanın farklı noktalarına anında ulaştırılabilen bilgi, içerik açısından da herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmamakta, özellikle de bireylerin özel hayatlarına müdahale, kişisel bilgilerin paylaşımı, sanal kişilikler ve bunlara ait sanal bilgilerin dolaşımı gibi süreçleri beraberinde getirmektedir. Bir süre sonra da bu durum meşruluk kazanmaktadır. Bireylerin gerçeklikle ve toplumsal değerlerle ilgili algılarını değiştirmektedir. Algılamadaki değişim de sosyal, kültürel risklerin oluşumuna sebep olmaktadır.

Riskler, genel olarak iki şekilde sınıflandırılır: Doğal ve yapay riskler, fakat bu iki türü birbirinden kesin ve net bir şekilde ayırmak zordur. Deprem, sel, yangın, fırtına, vb. afetler doğal, trafik kazalara, nükleer silahlar, virüsler, hastalıklar, terör, vb. durumlar da yapay riskler olarak sınıflandırılmaktadır. Fakat bakıldığında, yapay risklerin doğal kabul edilen risklerden daha fazla zarar ve ölüme yol açtığına; teknolojik gelişmeyle doğal risklerin zararlarının azaldığına tanık oluruz. Tehlike bilinci, daha çok insan yapımı risklere yoğunlaşmaktadır. (Furedi, 2001, 56) Riskin, tehlikenin yaratıcısı olan insan, günümüzde tehlikenin kendisi haline gelmiş, toplumlarda bireylerin birbirlerine olan güvenleri azalmış ve insan davranışları bile risk içerir hale gelmiştir.

1.2. RİSK TOPLUMUNUN ÖZELLİKLERİ

Risk toplumuna ilişkin ilk düşünceler, Ulrich Beck ve Anthony Giddens tarafından ileri sürülmüştür. Beck, sanayi toplumu ve risk toplumu arasındaki ayrımı; *alınan kararlar sonucunda meydana gelen tehlikeler karşısında güvenlik normları sitemlerinin işlemez olduğu yerde risk toplumunun başladığını* ifade ederek ortaya koyar. Risk toplumunda güvensizlikler söz konusudur. Tehlikeler insan kararları ile ortaya çıkar. Bir canlının DNA haritasını çıkarmak ve onu klonlamak, kimyasal atıkların doğaya karışması, savaşlarda atom bombası kullanılması, kontrol edilmesi son derece güç nükleer enerjinin kullanılması ve nükleer santrallerin faaliyet göstermesi, laboratuvar ortamlarında yapılan denemeler, vb. olaylar insan kararları sonucunda gerçekleşmiştir. Ancak, bu kararların sonuçlarına ilişkin bir güvenlik vaadinin sunulmadığı aşamada risk toplumu başlamaktadır. Risk kavramını açıklarken, sanayi toplumundan risk toplumuna dönüşümünde *belirsizlik* olgusunun önemine dikkat çeker. Riske ilişkin sorunların taşıdığı belirsizlik, sorunların çözüme ulaşabilmesi önünde bir engel teşkil etmektedir. Çünkü tanımlanamayan sorunlar, çözüme ulaşmamaktadır. Bir başka dikkat çektiği nokta da *olasılık* kavramıdır. Riskler için; *matematik satar, matematikle gösteriş yapar*, ifadesini kullanır. Risk, olasılık hesaplamaları yapmayı gerektirir, bu hesaplamaları gerekli kılan da belirsizliktir. Belirsizliğin yarattığı korkular, bireyleri olasılık hesaplarına yöneltir. Bu olasılık hesapları bireylere neleri yapmamaları gerektiğini söyler, yapılması gerekenlerle ilgili sonuçlara ulaşmak zordur. Bu nedenle bireylerin zihinlerinde dünya ve yaşamın kendisi bir risk olarak tasarlanır. Bu da bireyi edilgin kılar, eylem yapma yetisini elinden alır. (Beck, 2005, 38)

Birey, artık bu risk ortamıyla baş edebilecek güven ortamından yoksundur. Sahip oldukları güven ortamları da gelişen teknolojiyle birlikte yok olma/yok edilme riski taşımaktadır. Bireylerin, yalnızca kendilerine ait olan ve bireyin kendisi dışında toplumsal bir amaç ya da önem taşımayan mahremiyetlerinin bile riskle karşı karşıya olduğu bilinmektedir. Mahremiyet, yalnızca bireyin kendisinde saklıyken, artık bundan bile şüphe duyulmaktadır. Modern yaşam, bireylere ait özel alanları da tehdit etmeye başlamış ve özel alanların daralmasına sebep olmuştur. Bu durum da bireylerin psikolojilerini doğrudan etkilemekte ve toplumsal yapılara zarar vererek, sağlıklı toplumlar için bir risk oluşturmaktadır. Sadece özel alana müdahale eylemi değil, bunların kitle iletişim araçları yoluyla takipçisi olarak, bu eylemi meşrulaştıran kitleler de ahlaki değerlerin yozlaşması ve sosyal sorunların doğması yolunda önemli bir risk oluşturmaktadır.

Medya, riskin algılanma biçimi ve paniğin yaratılmasında önemli bir role sahiptir. Medyanın tek başına riskin yaratılmasında sorumlu olduğu söylenemez. Onu destekleyen kurumlar ya da kişiler de bulunmaktadır. Medya zaman zaman kendisi de beklenti yaratmakla birlikte var olan beklentilerin üzerine gider, uyarılar yapar, tehdit ve tehlikeleri vurgular. (Alver, 2009)

Giddens, Beck'le birlikte yürüttüğü çalışmalar sonucunda "*düşünsel modernlik*" kavramını ortaya atmıştır. Bu kavram, geleneğin çözüldüğü, modernliğin gelişmiş biçimlerinin yaşamımızı yeniden şekillendirdiği, imal edilmiş belirsizlik ve risklerin çoğaldığı, modernliğin radikalleştiği dönem olarak tanımlanır. (Beck, 2005, 34) Sanayi toplumundan risk toplumuna geçiş, düşünsel modernlik olarak ifade edilen döneme karşılık gelir. Bu dönem, modernliğin sonrasındaki tanımlanamayan aşamadır.

Giddens, risk toplumunu tarihte var olmuş diğer toplumların durumundan daha tehlikeli bulmadığını ifade eder. Çünkü ona göre riskin oluşmasını sağlayan salt bilgi değil, bilgiyle gerçekleşen insan faaliyetlerinin ileriye dönük sonuçlarının denetlenememesidir. (Çelebi, 2001, 45) Denetleyebilme, olasılık hesaplarının başarısına bağlıdır. Giddens'in ifadesine dayanarak bugün insan etkinliklerinin sonuçlarının yeterince denetlemediği, olasılık hesaplarının başarısız olduğu sonucuna varılabilir.

Giddens'a göre sürekli ilerlemeyi amaç edinen batılı toplumlar, sanayileşmenin artmasını sağlamış ve "*sanayileşme sonrası*" olarak ifade ettiği modern topluma geçişi hızlandırmıştır. Ancak bu durum küresel anlamda sorunlar ve kaygılar yaratmıştır. İnsanlığın karşılaşmak zorunda kaldığı yeni ve en büyük tehlike

çevre tehditleridir. Bu tehditler bir bütün olarak dünyanın dokusunu tehlikeye atarlar. Giddens, bugünkü perspektiften bakıldığında; sanayinin, teknolojinin ve bilimin, faydalı sonuçlar doğurmayacağını çok net bir şekilde gördüğünü ifade eder. Giddens'a göre; *tehlikenin büyüklüğü öyledir ki, bizim kendimizin neden olduğu belirsiz bir kaderle karşı karşıya olduğumuzu* ifade eder. (Giddens, 2000, 564)

Giddens'a göre *risk kavramı, kabullenmeyi de içerir.* (http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/events/reith_99/week2/week2.htm .) Çünkü risk almak demek, beklenen sonuçları göze almak ve bu bilinçle karar vermek anlamına gelir. Beck, risk, insan kararlarının bir sonucudur, ifadesi bu noktada Giddens ile örtüşür. Burada sözü edilen yapay risklerdir. Bu kararlar, sonuçları tahmin edilebilen ve risk beklentisi olan kararlardır. Bir nükleer santral kurulurken, herhangi bir kazada olabilecekler tahmin edilebilmektedir. Bu sonuçlar bilinerek santralin kurulması, kararı verenleri sorumlu konumuna getirir ve karar verilirken bu sonuçlar kabullenilmiş olur. Aynı şekilde birey evlenmeye karar verirken, boşanma olasılığını da kabullenmiş demektir. Her karar aslında risk olasılıklarının kabullenmesi olarak da ifade edilebilir.

Giddens ve Beck'in risk konusundaki çalışmaları, küresel bir sorunu gündeme getirmekle kalmamış, karşılaşılabilecek tehlikelere karşı insanlarda bir bilinç oluşturmaya çalışmıştır. İnsanoğlu, kendi eliyle hazırladığı risk ortamının sonuçlarına karşı yeterince hazırlıklı değildir. Doğal risklerin olumsuz sonuçlarını engelleme çabaları, adeta bumerang etkisiyle geri dönerek, sonuçları denetlenemeyen yapay riskleri yaratmıştır. İnsan, bu risk ortamında çaresizdir.

2. GÜNDEM OLUŞTURMA KURAMI ÇERÇEVESİNDE YAZILI BASININ RİSK HABERLERİNİN İLETİMİNDEKİ ROLÜ

Gündem belirleme yaklaşımının düşünsel temeli Walter Lippman'ın Kamuoyu isimli çalışmasına dayanır. Lippman, insanların kendi yakın çevreleri dışında olup bitenleri anlayabilmeleri, doğrudan gözlem yapma olanağı bulunmayan dış dünyayı kendileri için anlamlı hale getirebilmeleri için belli anlam haritalarına gereksinim duyduklarını, bu anlam haritalarının medyanın aktardığı bilgiler doğrultusunda oluşturulduğunu ileri sürer. (İrvan, 2001, 70) Medyanın tasarladığı iletiler çeşitli kanallardan alıcıya ulaşır ve alıcı konumundaki okuyucu ya da izleyici medyanın belirlediği gündemi algılar. İnternet teknolojisinin yaygınlaştığı 2000'li yıllara kadar olan süreçte özellikle de yazılı basın gündem belirlemede önemli bir işlev üstlenmiştir.

Medyanın haberleri sunuş yoluyla, halkın düşündüğü ve konuştuğu konuları, bunlara verdiği önemi belirlediği görüşüne dayanır. İletişim araçlarının yer verdiği konular halkın önemli olarak algılayacağı konulardır ve iletişim araçları halkın ne hakkında düşüneceklerini anlatmada çok başarılıdır. (Tekinalp ve Uzun, 2004, 131) Yazılı basının bu algı manipülasyonunda diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak sahip olduğu en önemli özelliği maliyet gerektiren bir donanuma ihtiyaç duymamasıdır. Bu nedenle kitlelere ulaşması en kolay mecradır. Belirli cihaz ve donanımlara ihtiyaç duymadan küçük bir bedel karşılığında kitlelere ulaşabilmektedir.

İnsanlar dünyada ne olup bittiğini anlamak için bir şekilde medyaya bağlıdır. Medya istediği bir konu ya da olaya ağırlıklı yer vererek toplumun gündemini belirler. Bunun yaparken medya, enformasyon üzerinde bir kontrol mekanizması kurarak toplumsal iktidarın sürdürülmesi için çok önemli olan bilgiyi kontrol eder. İletişim akışını kontrol edenler, insanlar üzerinde iktidar kurma gücünü de ellerinde tutarlar. Bunlar eşik bekçileridir ve medyada yer alan mesajların seçimini, biçimlendirilmesini, gösterimini, zamanlamasını tekrarını kontrol ederler. (İrvan, 2001, 69)

Yazılı basının bilgilendirmek, eğitmek, eğlendirmek, farkındalık yaratmak gibi en bilinen işlevlerinin yanı sıra "*gündem belirleme*" kavramı da *kitle medyasının bir işlevi* olarak kabul edilmiştir. (McCombs ve Shaw, 1972, 177) Yazılı basın kamuoyunun ve o toplumda yaşayan bireylerin; belli düşünce, fikir ve görüşleri yayarak ve belirlediği gündem çerçevesinde ortak bilinç yaratarak, yaşadıkları toplumla bağ kurma, toplumsallaşma gibi ihtiyaçlarını da karşılamaktadır.

3. ÇERNOBİL KAZASINA İLİŞKİN HABERLERİN İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ

1986 yılında Çernobil Nükleer Santrali'nde gerçekleşen patlamaya ilişkin haberlerde risk tasarımının ne şekilde yapıldığı içerik analizi yöntemiyle incelenerek ileti ve görseller bağlamında ortaya konulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmada yazılı basının 1986 yılında Çernobil Nükleer Santrali'nde gerçekleşen patlamaya ilişkin haberlerde, risk tasarımını ne şekilde yaptığı ve kamuoyunu nasıl bilgilendirdiği belirlenen gazeteler

ışığında analiz edilmektedir. Gündem belirleme kuramıyla da ilişkili olarak gazetelerin ilettikleri risk içerikli haberlerle bir korku kültürü yaratıp yaratmadıklarının saptanması amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Objesi ve Yöntemi

Araştırmada 1986 yılında Çernobil Nükleer Santrali'nde gerçekleşen patlamayla ilgili, dört ay süre ile yazılı basında yer alan haberlere yer verilmiştir. Politik görüşleri birbirinden farklı, ulusal, günlük, üç gazetede; yazılı basının mevcut olayda risk tasarımını ne şekilde yaptığı; içerik analizi yöntemi kullanılarak niteliksel ve niceliksel analiz yöntemiyle incelenmiştir.

3.3. Araştırmanın Varsayımları

Politik görüşleri birbirinden farklı, tirajları yüksek ve günlük olarak yayınlanan Cumhuriyet, Milliyet ve Tercüman gazeteleri ile gerçekleştirilen araştırmada şu varsayımlar ileri sürülmüştür:

Cumhuriyet gazetesi için öne sürülen varsayımlar;

- Cumhuriyet gazetesinde Milliyet ve Tercüman gazetelerine oranla görselliğe daha az verilmiştir.

- Çernobil kazasıyla ilgili en çok sayıda habere Cumhuriyet gazetesinde yer verilmiştir.

- Cumhuriyet gazetesi Çernobil kazasıyla ilgili haberlerde daha fazla oranda nesnel haber başlıklarına yer vermiştir.

- Gazete Türk haber aktörlerinin iletilerine batılı haber aktörlerinin iletilerinden daha fazla oranda yer vermiştir.

- Cumhuriyet gazetesi haber kaynağı olarak uzmanlara ve bilim adamlarına diğer gazetelere oranla daha fazla yer vermiştir.

- Cumhuriyet gazetesi mevcut olayda riski, Türkiye açısından siyasi boyutuyla ele alarak tasarlamıştır.

Milliyet gazetesi için öne sürülen varsayımlar;

- Milliyet gazetesinde diğer gazetelere oranla görselliğe daha fazla yer verilmiştir.

- Çernobil kazasıyla ilgili en çok sayıda habere Cumhuriyet gazetesinde yer verilmiştir.

- Milliyet gazetesi Çernobil kazasıyla ilgili haberlerde daha fazla oranda nesnel olmayan haber başlıklarına yer vermiştir.

- Gazete batılı haber aktörlerinin iletilerine Türk haber aktörlerinin iletilerinden daha fazla oranda yer vermiştir.

- Milliyet gazetesi haber kaynağı olarak siyasi haber aktörlerine diğer gazetelere oranla daha fazla yer vermiştir.

- Milliyet gazetesi mevcut olayda riski, Türkiye açısından sosyal/kültürel boyutuyla ele alarak tasarlamıştır.

Tercüman gazetesi için öne sürülen varsayımlar;

- Tercüman gazetesi Çernobil kazasıyla ilgili haberlerde daha fazla oranda nesnel olmayan haber başlıklarına yer vermiştir.

- Gazete batılı haber aktörlerinin iletilerine Türk haber aktörlerinin iletilerinden daha fazla oranda yer vermiştir.

- Tercüman gazetesi haber kaynağı olarak siyasi haber aktörlerine diğer gazetelere oranla daha fazla yer vermiştir.

- Tercüman gazetesi mevcut olayda riski, Türkiye açısından sosyal/kültürel boyutuyla ele alarak tasarlamıştır.

3.4. Elde Edilen Bulgular

3.4.1. 1986 Çernobil Kazası ve Ardından Yaşanan Gelişmelerle İlgili Haberlerin Kantitatif (Niceliksel) Analizi

Tablo 1. Toplam Haber Sayıları

Haberlerin yer aldığı sayfalar	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
1. sayfa	13	%13.9	8	%13.7	19	%37.3
İç sayfalar	80	%86.1	51	%86.4	32	%62.7
Toplam	93	%100	59	%100	51	%100

1986 yılında yaşanan Çernobil Nükleer Santrali kazası ile ilgili haberlerin sayılarına bakıldığında Cumhuriyet gazetesi 93, Milliyet gazetesi 59, Tercüman gazetesi ise 51 habere yer vermiştir. Bu oranlara göre risk toplumuna ilişkin en çok habere yer veren Cumhuriyet gazetesi, en az habere yer veren de Tercüman gazetesidir.

Tablo 2. Haberlerin Yer Aldığı Sayfalar

Toplam haber sayıları	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Toplam	93	%46	59	%29	51	%25

Cumhuriyet gazetesinde 1986 yılında yaşanan Çernobil Nükleer Santrali kazası ve ardından yaşanan gelişmelerle ilgili gazete haberlerinin yer aldığı sayfalar incelendiğinde, birinci sayfada yer alan metin oranının iç sayfalarda yer alan metin oranına göre daha az olduğu görülmüştür. Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinde iç sayfalarda yer alan haber miktarı birbirine yakındır. Tercüman gazetesi ise diğer gazetelere göre birinci sayfada en fazla haber veren gazetedir.

Tablo 3. Haberin Sayfa İçindeki Yeri

Haberin içindeki yeri	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Sağ üst köşe	5	%5.3	9	%15.2	-	-
Sağ alt köşe	6	%6.4	2	%3.3	-	-
Sağ orta	2	%2.1	4	%6.7	5	%9.8
Orta üst	22	%23.6	19	%32.2	10	%19.6
Orta alt	12	%12.9	11	%18.6	10	%19.6
Tam orta	7	%7.5	4	%6.7	11	%21.5
Sol üst köşe	18	%19.3	4	%6.7	8	%15.6
Sol alt köşe	12	%12.9	2	%3.3	1	%1.9
Sol orta	9	%9.6	2	%3.3	5	%9.8
Tüm sayfa	-	-	2	%3.3	-	-
Toplam	93	%100	59	%100	51	%100

Cumhuriyet, Milliyet ve Tercüman gazetelerinde ilgili haberlerin sayfa içindeki yeri incelendiğinde; Cumhuriyet gazetesinde ilgili haberlere en fazla oranda sırasıyla orta üst, sol üst köşe, orta alt, sol alt köşe, sol orta, tam orta, sağ alt köşe, sağ üst köşe ve sağ ortada yer verilmiştir. Milliyet gazetesinde ilgili haberlere en fazla oranda sırasıyla orta üst, orta alt, sağ üst köşe, tam orta, sol üst köşe, sağ orta, sağ alt köşe, sol alt köşe, sol orta ve tüm sayfada yer verilmiştir. Tercüman gazetesinde ise tam orta, orta üst ve orta alt, sol üst köşe, sol orta, sağ orta ve sol alt köşede yer verilmiştir.

Tablo 4. Haberın üretildiği haber organizasyonu

Haberin üretildiği haber organizasyonu	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Kendi üretimi	55	%59.1	27	%45.7	18	%35.2
Haber ajanslarının üretimi	17	%18.2	13	%22	15	%29.4
Karma üretim	-	-	-	-	-	-
Çeviri haber	19	%20.4	12	%20.3	10	%19.6
Belirlenemedi	2	%2.1	7	%11.8	8	%15.6
Toplam	93	%100	59	%100	51	%100

Cumhuriyet gazetesinde yer alan 1986 yılında yaşanan Çernobil Nükleer Santrali kazası ve ardından yaşanan gelişmelerle ilgili haberlerin önemli bir bölümünün gazetenin kendisi tarafından üretildiği görülmektedir. Bununla beraber ilgili haberlerin üretildiği haber organizasyonlarının oranları sırasıyla en fazla kendi üretimi, çeviri haber, haber ajanslarının üretimidir, karma üretime rastlanmamış, belirlenemeyen haberlerin oranı ise oldukça düşüktür. Milliyet gazetesi incelendiğinde yine ilgili haberlerin hangi haber organizasyonu tarafından üretildiği belirlenemeyen haberlerin oranının düşük olduğu görülmüştür. İlgili

haberlerin üretildiği haber organizasyonları sırasıyla, kendi üretimi, haber ajanslarını üretimi, çeviri haberdir, karma üretime rastlanmamıştır. Tercüman gazetesinde ise, ilgili haberlerin üretildiği haber organizasyonları sırasıyla, kendi üretimi, haber ajanslarının üretimi, çeviri haber, hangi haber organizasyonu tarafından üretildiği belirlenemeyen haberlerdir, karma üretime rastlanmamıştır.. Üç gazete ele alındığında ilgili haberlerin hangi haber organizasyonu tarafından yapıldığı belirlenemeyen haberlere en fazla Tercüman gazetesinin yer verdiği, en az Cumhuriyet gazetesinin yer verdiği saptanmıştır.

Tablo 5: Haberde ana başlığın özellikleri

Haberde ana başlığın özellikleri	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Yalnızca bir ana başlığa sahip	1	%65.5	16	%27.1	20	%39.2
Bir ana başlık ve üst başlığa sahip	1	%33.3	42	%45.1	24	%47
Bir ana başlık ve alt başlığa sahip	-	%1.07	-	-	4	%7.8
Bir ana başlık, bir üst başlık ve bir alt başlığa sahip	-	-	1	%1.6	3	%5.8
Toplam	3	%100	59	%100	51	%100

Haberlerde ana başlığın özellikleri, “yalnızca bir ana başlığa sahip”, “bir ana başlık ve üst başlığa sahip”, “bir ana başlık ve alt başlığa sahip”, “bir ana başlık, bir üst başlık ve bir alt başlığa sahip” değişkenlerine göre incelenmiştir. Elde edilen verilere göre, Cumhuriyet gazetesinde en fazla “yalnızca bir ana başlık” kullanılırken, “bir ana başlık, bir üst başlık ve bir alt başlık” hiç kullanılmamıştır. Milliyet gazetesindeki haberlerin en fazla oranda “bir ana başlık ve üst başlığa sahip” olduğu görülürken, en az oranda “bir ana başlık, bir üst başlık ve bir alt başlık” kullanılmamıştır. Tercüman gazetesindeki ilgili haberlerde ise en fazla oranda, “bir ana başlık ve üst başlık” yer alırken, en az oranda “bir ana başlık ve alt başlık” kullanılmamıştır.

Tablo 6: Haberde ana başlığın özelliği

Haberde ana başlığın özelliği	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Sürmanşet	-	-	2	%3.3	2	%3.9
Manşet	93	%100	57	%61.2	49	%96.07
Toplam	93	%100	59	%100	51	%100

Elde edilen verilere göre, tüm gazetelerde yer alan haberlerin ana başlığının büyük çoğunluğunun manşet olduğu görülmüştür. Milliyet ve Tercüman gazetesinde de yer alan ilgili haberlerin büyük bölümünün ana başlığı manşet olarak verilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde ise ilgili haberlerinin tümünün ana başlığı manşet olarak verilmiştir. Sürmanşet ise Hürriyet ve Milliyet gazetesinde görülmektedir.

Tablo 7: Haberde ana başlığın metinle ilişkisi

Haberde ana başlığın metinle ilişkisi	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Ana başlık metnin içeriğiyle uyumlu	75	%80.6	46	%77.9	34	%66.6
Ana başlık metnin içeriğiyle bir ölçüde uyumlu	15	%16	11	%18.6	17	%33.3
Ana başlık metnin içeriğiyle uyumsuz	3	%3.3	2	%3.5	-	-
Toplam	93	%100	59	%100	51	%100

Haberde ana başlığın metinle ilişkisi “ana başlık metnin içeriğiyle uyumlu”, “ana başlık metnin içeriğiyle bir ölçüde uyumlu”, “ana başlık metnin içeriğiyle uyumsuz” değişkenlerine göre incelenmiştir. Elde edilen verilere göre Cumhuriyet gazetesindeki haberlerde büyük oranda “ana başlık metnin içeriğiyle uyumlu” dur. Milliyet gazetesinde ilgili haberlerin büyük çoğunluğunda “ana başlık metnin içeriğiyle uyumlu” olduğu gözlenmiştir. Tercüman gazetesinde de haberlerde büyük oranda “ana başlık metnin içeriğiyle uyumlu” olduğu

belirlenmiştir. Ana başlığın metnin içeriğiyle uyumsuz olduğu haberlere en fazla oranda Cumhuriyet gazetesi yer verilirken, Tercüman gazetesinde ana başlığın metnin içeriğiyle uyumsuz olduğu haberlere yer verilmemiştir.

Tablo 8: Haberde ana başlığın içeriksel özellikleri

Haberde ana başlığın içeriksel özellikleri	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Nesnel	72	%77.4	35	%59.3	27	%52.9
Nesnel değil	21	%22.6	18	%40.7	24	%47.1
Toplam	93	%100	53	%100	51	%100

Haberde ana başlığın içeriksel özelliği “nesnel” ve “nesnel değil” değişkenlerine göre incelenmiştir. Elde edilen verilere göre, her üç gazete de nesnel haberlerin oranı nesnel olmayan haberlere oranla daha fazladır. Cumhuriyet gazetesi nesnel haberlere en fazla yer veren gazete olarak belirlenmiştir. Tercüman gazetesinin ise nesnel haberlere en az yer veren gazete olduğu görülmüştür.

Tablo 9: Metinde resim kullanımı

Metinde resim kullanımı	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Resimli	21	%22.5	17	%28.8	18	%35.2
Resimsiz	72	%77.5	36	%71.2	33	%64.8
Toplam	93	%100	53	%100	51	%100

Hürriyet gazetesinde 1986 Çernobil Nükleer Santrali kazası ve ardından yaşanan gelişmelere ilgili haberlerin az bir bölümünün resimli olduğu belirlenmiştir. Cumhuriyet gazetesinde ilgili haberlerin daha çok resimsiz olduğu görülmüştür. Milliyet ve Tercüman gazetelerinde de resimsiz haberlere daha fazla yer verilmiştir. Üç gazete ele alındığında ilgili haberlerde resim kullanımının en fazla olduğu gazetenin Tercüman, en az olduğu gazetenin ise Cumhuriyet olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10: Kullanılan resim türleri

Kullanılan resim türleri	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Fotoğraf	17	%80.9	12	%70.5	13	%72.2
Tabela	-	-	-	-	-	-
Karikatür	1	%4.7	-	-	1	%5.5
Harita	3	-	3	-	1	-
Grafik	1	%4.7	3	%17.6	2	%11.1
Birkaçı bir arada	-	-	1	%5.8	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	22	%100	19	%100	17	%100

İncelenen metinlerde farklı resim türlerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Cumhuriyet gazetesinde en fazla oranlarda sırasıyla; fotoğraf, harita, grafik, karikatür kullanılmıştır. Milliyet gazetesinde; fotoğraf, harita, grafik, karikatür ve bir kaç bir arada kullanımlar yer almıştır. Tercüman gazetesinde ise en fazla oranlarda sırasıyla; fotoğraf, grafik, harita, karikatür bulunduğu belirlenmiştir.

Tablo 10.1: Kullanılan resim türü içeriği : Harita

Harita	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
SSCB haritası	1	%33.3	-	-	-	-
Türkiye haritası	2	%66.6	1	%33.3	-	-
Avrupa haritası	-	-	1	%33.3	-	-
Amerika haritası	-	-	-	-	-	-
Birkaçı bir arada	-	-	1	%33.3	1	%100
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	3	%100	3	%100	1	%100

İncelenen haberlerde farklı resim türü içeriğine bakıldığında; harita içerikleri, SSCB, Türkiye, Avrupa ve Amerika haritası değişkenlerine göre incelenmiştir. Cumhuriyet gazetesinde; en fazla oranda Türkiye haritası,

en az oranda da SSCB haritası kullanılmıştır. Milliyet gazetesinde; Türkiye, Avrupa haritaları ve birkaçı bir arada kullanıma yer verilmiştir. Tercüman gazetesinde ise birkaçı bir arada harita kullanımıyla haber metinleri desteklenmiştir.

Tablo 11: Fotoğrafın sayfa içindeki yeri

Fotoğrafın sayfa içindeki yeri	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Sağ üst köşede	2	%9,5	2	%11,7	-	-
Sağ alt köşede	-	-	-	-	-	-
Sağ ortada	-	-	1	%5,8	1	%5,5
Orta üstte	15	%71,4	11	%64,7	15	%83,3
Orta altta	1	%4,7	2	%11,7	1	%5,5
Tam ortada	2	%9,5	1	%5,8	1	%5,5
Sol üst köşede	-	-	-	-	-	-
Sol alt köşede	-	-	-	-	-	-
Sol ortada	1	%4,7	-	-	-	-
Tüm sayfayı kaplıyor	-	-	-	-	-	-
Toplam	21	%100	17	%100	18	%100

Elde edilen verilere göre, Cumhuriyet gazetesinde ilgili konuyla ilgili fotoğraflar en fazla oranda sırasıyla; orta üst köşede, tam orta, sağ üst köşe, orta alt ve sol orta köşede yer almıştır. Milliyet gazetesinde en fazla oranda sırasıyla; orta üst köşede, orta alt, sağ üst, sağ orta ve tam ortada yer almıştır. Tercüman gazetesinde ise en fazla oranda sırasıyla, orta üstte, orta altta, tam ortada ve sağ ortada almıştır.

Tablo 12: Fotoğrafın üretildiği haber organizasyonu

Fotoğrafın üretildiği haber organizasyonu	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Kendi üretimi	2	%9,5	4	%23,5	1	%11,2
Haber ajanslarının üretimi	2	%9,5	-	-	1	-
Karma üretim	-	-	-	-	-	-
Belirlenemedi	17	%80,9	13	%76,5	16	%88,8
Toplam	21	%100	17	%100	18	%100

Cumhuriyet gazetesinde yer alan ilgili haberlerin fotoğraflarının büyük bölümünün üretildiği haber organizasyonu belirlenememiştir. Fotoğrafların üretildiği haber organizasyonları en fazla oranda haber ajansları ve kendi üretimidir. Milliyet gazetesine bakıldığında, yine fotoğrafların büyük çoğunluğunun hangi haber organizasyonu tarafından üretildiğinin belirlenemediği görülmektedir. Bununla beraber fotoğrafların üretildiği haber organizasyonları en fazla oranda kendi üretimidir. Tercüman gazetesinde ise, fotoğrafların bir bölümünün hangi haber organizasyonu tarafından belirlenemediği görülmekle birlikte, haber ajanslarının üretimi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13: Fotoğrafın rengi

Fotoğrafın rengi	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Siyah/beyaz	21	%100	9	%52,9	9	%50
Renkli	-	-	8	%47,1	9	%50
Toplam	21	%100	17	%100	18	%100

Elde edilen verilere göre, Cumhuriyet gazetesinde yer alan ilgili haberlerin tüm fotoğraflarının siyah/beyaz olduğu belirlenmiştir. Milliyet gazetesinde ise daha çok renkli fotoğraflara yer verilmekle birlikte, siyah/beyaz fotoğrafların oranı da oldukça yüksektir. Tercüman gazetesine bakıldığında ise ilgili haberlerin fotoğraflarının yarısının siyah/beyaz, diğer yarısının da renkli olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14: Fotoğrafların içerik özelliği

Fotoğrafların içerik özelliği	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Çernobil Kazası	4	%18,18	1	%5,5	5	%27,7
Kaza Kurbanları	7	%31,81	7	%38,8	4	%22,2
SSCB'li bilim adamları	1	%4,5	1	%5,5	-	-
Türk Bilim adamları	3	%13,6	2	%11,6	3	%16,6

Diğer ülkelerin bilim adamları	1	%4.5	3	%16.6	1	%5.5
SSCB'li siyasi aktör	-	-	-	-	-	-
Türk siyasi aktör	-	-	1	%5.5	-	-
Diğer ülkelerin siyasi aktörleri	-	-	-	-	-	-
Birkaçı bir arada	-	-	-	-	-	-
Diğer	6	%28.5	4	%22.2	4	%22.2
Toplam	22	%100	18	%100	18	%100

Cumhuriyet gazetesinde yer alan ilgili haberlerin fotoğrafları incelendiğinde, en fazla oranda diğer değişkeninde yer alan fotoğraflara yer verildiği belirlenmiştir. Çernobil kazası değişkenine en fazla yer veren gazeteler sırasıyla; Tercüman gazetesi, Cumhuriyet ve Milliyet gazetesidir. Kaza kurbanları değişkeni, en fazla Milliyet gazetesinde yer almaktadır. Türk siyasi aktör değişkenine ise yalnızca Milliyet gazetesi yer vermektedir.

Tablo 15: Fotoğrafın metinle ilişkisi

Fotoğrafın metinle ilişkisi	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Fotoğraf metinle uyumlu	16	%76.1	11	%64.7	17	%94.4
Fotoğraf metinle bir ölçüde uyumlu	2	%9.5	3	%17.6	1	%5.6
Fotoğraf metinle uyumsuz	3	%14.2	3	%17.6	-	-
Toplam	21	%100	17	%100	18	%100

Analiz kapsamında fotoğrafların metinle ilişkisi de incelenmiştir. Elde edilen verilere göre, Cumhuriyet gazetesinde yer alan ilgili haberlerin fotoğraflarının büyük bir oranı metinle uyumludur. Milliyet gazetesinde yer alan fotoğrafların büyük bir oranı metinle uyumlu olduğu görülmektedir. Tercüman gazetesinde de fotoğrafların önemli bir kısmı metinle uyumludur. Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinde fotoğrafla metnin uyumsuz olduğu metinler yer alırken, Tercüman'da yoktur. Bununla beraber Cumhuriyet ve Tercüman gazetelerinde fotoğraf ve metnin bir ölçüde uyumlu olduğu haberlere de yer verilmiştir.

Tablo 16: Bir fotoğrafta yer alan haber aktörlerinin sayısı

Bir fotoğrafta yer alan haber aktörlerinin sayısı	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Bir	2	%50	4	%66.6	3	%75
İki	-	-	-	-	-	-
Üç veya daha fazla	2	%50	2	%33.4	1	%25
Toplam	4	%100	6	%100	4	%100

Analiz kapsamında fotoğraflarda yer alan haber aktörlerinin sayısı da incelenmiştir. Elde edilen verilere göre, Milliyet gazetesinde en fazla oranda tek aktörlü fotoğraflara yer verilmiştir. Tercüman gazetesinde en fazla tek aktörlü fotoğraflara yer verilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde ise tek aktörlü ve üç veya daha fazla aktörlü haber sayıları eşit miktardadır. İki aktörlü fotoğraflara yer verilmemiştir.

Tablo 17: Fotoğraf alt yazısının içeriği

Fotoğraf alt yazısının içeriği	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Nesnel	14	%66.6	9	%52.9	7	%38.8
Nesnel değil	3	%14.2	6	%35.2	5	%27.7
Altyazısız	4	%19	2	%11.7	5	%27.7
Toplam	21	%100	17	%100	18	%100

Analiz kapsamında fotoğraf alt yazısının içeriği de incelenmiştir. Buna göre, Cumhuriyet gazetesinde yer alan ilgili haberlerin fotoğraflarının büyük bir oranının altyazılarının nesnel olduğu belirlenmiştir. Mevcut nesnel altyazıların oranının nesnel olmayanlara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Milliyet gazetesinde de ilgili haberlerin fotoğraflarının büyük bir oranının altyazılarının nesnel olduğu belirlenmiştir. Mevcut nesnel altyazıların oranının nesnel olmayanlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Tercüman gazetesinde de en fazla oranda altyazısız fotoğraflar olduğu belirlenmiştir. Mevcut nesnel altyazıların oranının nesnel olmayanlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

3.4.2. 1986 Çernobil Kazası ve Ardından Yaşanan Gelişmelerle İlgili haberlerin Kalitatif (Niteliksel) Analizi

Milliyet, tercüman ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haberlerin niteliksel analizinin yanında niteliksel analizi de gerçekleştirilmiştir.

3.4.2.1.Haberlerin İleti Analizi

Tablo 18: Haberin konu içeriği

Haberin konu içeriği	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Politika	26	%28.4	9	%15.2	4	%7.8
Ekonomi	16	%17.2	7	%11.8	7	%13.7
Sosyal ve kültürel	17	%18.2	12	%20.3	20	%39.21
Çevre	21	%22.5	20	%33.8	13	%25.4
Sağlık	5	%5.3	3	%5	5	%9.8
Bilim/Teknoloji	2	%2.1	3	%5	-	-
Diğer	6	%6.4	5	%8.4	2	%3.9
Toplam	93	%100	59	%100	51	%100

Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberlerin konu içerikleri arasında en fazla oranda sırasıyla; politika, çevre, sosyal/kültürel konulu haberler, ekonomi, diğer, sağlık ve bilim/teknoloji değişkenleridir. Milliyet gazetesinde yer alan haberlerin konu içerikleri arasında en fazla oranda sırasıyla; çevre, sosyal/kültürel konulu haberler, politika, ekonomi, diğer, sağlık ve bilim/teknolojidir. Tercüman gazetesinde ise konu içerikleri en fazla oranda sırasıyla; sosyal/kültürel, çevre, ekonomi, politika, sağlık ve diğerdir. Bilim/teknoloji değişkenine ilişkin haberlere Tercüman gazetesinde rastlanmamıştır.

Tablo 18.1. Haberin konu içeriği: Siyasi

Haberin konu içeriği		CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
		Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Politika	SSCB'nin kazadan sonra izlediği ulusal politika	6	%21.4	2	%20	2	%40
	Türkiye'nin kazadan sonra izlediği ulusal politika	9	%32.1	4	%40	1	%20
	Diğer ülkelerin kazadan sonra izlediği ulusal politika	7	%25	4	%40	1	%20
	Kazanın ardından öne sürülen risk tasarımları	4	%14.2	-	-	1	%20
	Bir kaç bir arada	2	%7.1	-	-	-	-
	Toplam	28	%100	0	%100	5	%100

Cumhuriyet gazetesinde politik içerikli haberler değişkenlerin fazlalığına göre sırasıyla; "Türkiye'nin kazadan sonra izlediği ulusal politika", "Diğer ülkelerin kazadan sonra izlediği ulusal politika", "SSCB'nin kazadan sonra izlediği ulusal politika", "Kazanın ardından öne sürülen risk tasarımları", "Bir kaç bir arada" olarak belirlenmiştir. Milliyet gazetesinde "Türkiye'nin kazadan sonra izlediği ulusal politika", "Diğer ülkelerin kazadan sonra izlediği ulusal politika" değişkenleri eşit oranda, ardından "SSCB'nin kazadan sonra izlediği ulusal politika" belirlenmiş, diğer değişkenlere rastlanmamıştır. Tercüman gazetesinde, en fazla "SSCB'nin kazadan sonra izlediği ulusal politika", ardından "Türkiye'nin kazadan sonra izlediği ulusal politika", "Diğer ülkelerin kazadan sonra izlediği ulusal politika", "Kazanın ardından öne sürülen risk tasarımları" değişkenleri eşit oranda belirlenmiş diğer değişkenlere rastlanmamıştır.

Tablo 18.2. Haberin konu içeriği: Ekonomi

Haberin konu içeriği		CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
		Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Ekonomi	Kazanın ardından yayılan radyasyonun SSCB turizmi üzerindeki olumsuz etkileri	-	-	-	-	-	-
	Kazanın ardından yayılan radyasyonun Türk turizmi üzerindeki olumsuz etkileri	1	%6	-	-	-	-
	Kazanın ardından yayılan radyasyonun SSCB tarımı üzerindeki olumsuz etkileri	2	%12.5	-	-	-	-
	Kazanın ardından yayılan radyasyonun Türk tarımı üzerindeki olumsuz etkileri	4	%25	-	-	1	%14
	Kazanın ardından yayılan radyasyonun SSCB ithalat ve ihracatı üzerindeki olumsuz etkileri	1	%6	1	%14	1	%14

Kazanın ardından yayılan radyasyonun Türk ithalat ve ihracatı üzerindeki olumsuz etkileri	1	%6	3	%43	2	%28
Kazanın ardından yayılan radyasyonun SSCB'yi uğrattığı ekonomik zarar	2	%12.5	1	%14	2	%28
Kazanın ardından yayılan radyasyonun Türkiye'yi uğrattığı ekonomik zarar	5	%31	2	%28	1	%17
Bir kaç bir arada	-	-	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	16	%100	7	%100	7	%100

Gazetelere bakıldığında ekonomik içerikli haberlere en fazla yer veren gazete Cumhuriyet gazetesidir. Milliyet ve Tercüman gazetelerinde ekonomik içerikli haberler eşit orandadır. Analiz kapsamında ekonomi içerikli haberler incelendiğinde elde edilen değişkenler fazlalık oranlarına göre sırasıyla Cumhuriyet gazetesinde "Kazanın ardından yayılan radyasyonun Türkiye'yi uğrattığı ekonomik zarar", "Kazanın ardından yayılan radyasyonun ithalat ve ihracat üzerindeki etkileri", "Kazanın ardından yayılan radyasyonun tarım üzerindeki etkileri" ve "Kazanın ardından yayılan radyasyonun turizm üzerindeki etkileri" olarak tespit edilmiştir. Milliyet gazetesinde sırasıyla, "Kazanın ardından yayılan radyasyonun ithalat ve ihracat üzerindeki etkileri", "Kazanın ardından yayılan radyasyonun turizm üzerindeki etkileri", "Kazanın ardından yayılan radyasyonun tarım üzerindeki etkileri" ve "Kazanın ardından yayılan radyasyonun Türkiye'yi uğrattığı ekonomik zarar" olarak belirlenmiştir. Tercüman'da ise "Kazanın ardından yayılan radyasyonun ithalat ve ihracat üzerindeki etkileri", Kazanın ardından yayılan radyasyonun tarım üzerindeki etkileri" ve "Kazanın ardından yayılan radyasyonun Türkiye'yi uğrattığı ekonomik zarar" değişkenleri sıralanmıştır. "Diğer" ve "Bir kaç bir arada" değişkenlerine üç gazetede de rastlanmamıştır.

Tablo 18.3: Haberin konu içeriği: Sosyal ve kültürel

Haberin konu içeriği		CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
		Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Sosyal/ kültürel	Radyasyonun etkilerinin toplumda endişe, kaygı yaratması	14	%93.3	12	%85	12	%70.5
	Göç	1	%6.7	1	%7.1	2	%11.7
	Diğer	-	-	1	%7.1	3	%17.7
	Toplam	15	%100	14	%100	17	%100

Sosyal ve kültürel içerikli haberlere en fazla yer veren Tercüman, ardından Cumhuriyet ve Milliyet gazeteleridir. Tüm gazeteler en fazla "Radyasyonun etkilerinin toplumda endişe, kaygı yaratması" içerikli haberlere yer vermiştir. "Göç" içerikli haberler sırasıyla en fazla Tercüman, ardından da Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer almıştır. Tercüman, "diğer" değişkenine yer verirken, Milliyet ve Cumhuriyet yer vermemiştir.

Tablo 18.4. Haberin konu içeriği: Çevre

Haberin konu içeriği		CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
		Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Çevre	Hava Kirliliği	10	%45.4	6	%27.27	8	%53.3
	Toprak kirliliği	8	%36.3	11	%50	4	%26.6
	Su kirliliği	2	%9.9	5	%22.7	3	%20
	Diğer	2	%9.9	-	-	-	-
	Toplam	22	%100	22	%100	15	%100

Çevre içerikli haberler en fazla Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinde yer almaktadır. Cumhuriyet gazetesi sırasıyla en fazla "hava kirliliği", "toprak kirliliği", "su kirliliği", ve "diğer" değişkenlerine yer vermiştir. Milliyet gazetesi sırasıyla "toprak kirliliği", "hava kirliliği", "su kirliliği" değişkenlerine yer vermiştir. Tercüman ise, "hava kirliliği", "toprak kirliliği", "su kirliliği" değişkenlerine yer vermiştir. Milliyet ve Tercüman gazetelerinde "diğer" değişkenlerine rastlanmamıştır.

Tablo 19: Olayın içeriği

Olayın içeriği	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%

Pozitif	21	%22.5	13	%22.03	15	%29.4
Negatif	56	%60.2	34	%57.6	34	%66.6
Nötr	16	%17.2	12	%20.3	2	%3.9
Yukarıdakilerden birkaçı	-	-	-	-	-	-
Belirlenememiştir	-	-	-	-	-	-
Toplam	93	%100	59	%100	51	%100

Analiz kapsamında incelenen haberlerin konularının içerikleri “pozitif”, “negatif”, “nötr”, “yukarıdakilerden birkaçı” ve “belirlenememiştir” değişkenlerine göre incelenmiştir. Elde edilen verilere göre Tercüman gazetesinde en fazla oranda negatif içerikli olaylara yer verilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde en fazla oranda negatif, nötr ve pozitif içerikli haberlere yer verildiği belirlenmiştir. Milliyet gazetesinde ise, en fazla oranda sırasıyla; negatif, pozitif, nötr içerikli haberlere yer verildiği görülmüştür.

3.4.2.2.Haber Kaynaklarının Temsili ve İletileri Analizi

Tablo 20: Haber Kaynağı Kullanımı

Haber kaynağı kullanımı	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Devlet Başkanları	4	%5	8	%9	1	%3
Bakanlar	15	%21	20	%25	11	%26
Siyasi Aktörler	7	%10	17	%20	8	%20
Bilim adamları/uzmanlar	33	%47	35	%41	17	%42
Uluslararası Örgütler	6	%8	-	-	1	%3
Dini aktörler	-	-	-	-	1	%3
Diğer	4	%5	5	%5	1	%3
Belirlenemedi	-	-	-	-	-	-
Toplam	69	%100	85	%100	40	%100

Analiz kapsamında haber kaynaklarının söz konusu gazetelerde temsil edilme oranları da incelenmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi toplam 85 kaynağın temsil edildiği Milliyet gazetesinde en fazla oranda bilim adamları/uzmanların temsil edildiği belirlenmiştir. Bunu en fazla oranda sırasıyla; bakanlar, siyasi aktörler, devlet başkanları, diğer haber kaynakları ve büyükelçiler izlemiştir. Tercüman gazetesinde de en fazla oranda bilim adamları/uzmanların temsil edildiği belirlenmiştir. Bunu en fazla oranda sırasıyla bakanlar, siyasi aktörler, sivil toplum örgütleri, devlet başkanları, uluslararası örgütler, dini aktörler ve diğer haber kaynakları takip etmiştir. Cumhuriyet gazetesinde ise, yine en fazla oranda bilim adamları/uzmanların temsil edildiği belirlenmiştir. Diğer temsil oranları en fazla olarak sırasıyla; bakanlar, siyasi aktörler, uluslararası örgütler, devlet başkanları, diğer haber kaynakları ve sivil toplum örgütleridir.

Tablo 20.1: Haber Kaynağı: Devlet Başkanları

Haber kaynağı: Devlet başkanları	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran	Sayı	Oran%
SSCB Başkanı	-	-	-	-	-	-
ABD Başkanı	1	%25	1	%12	-	-
Ukrayna Başbakanı	1	%25	-	-	1	%100
İngiltere Başbakanı	-	-	2	%26	-	-
F.Almanya Başbakanı	-	-	1	%12	-	-
Türkiye Başbakanı	1	%25	4	%50	-	-
Diğer ülkelerin başbakanları	1	%25	-	-	-	-
Toplam	4	%100	8	%100	1	%100

Analiz kapsamında haber kaynağı olarak devlet başkanları incelenmiştir. Elde edilen verilere göre; Milliyet gazetesinde en fazla oranda Türkiye Başbakanı temsil edilmiştir. Bunu en fazla oranda sırasıyla; İngiltere Başbakanı, ABD Başkanı ve Federal Almanya Başbakanı izlemiştir. Tercüman gazetesine bakıldığında ise devlet başkanları olarak sadece Ukrayna Başbakanına yer verildiği görülmüştür. Cumhuriyet gazetesinde de ABD Başkanı, Ukrayna Başbakanı, Türkiye Başbakanı ve diğer ülkelerin başbakanlarına aynı oranlarda yer verildiği görülmüştür.

Tablo 20.2: Haber kaynağı: Bakanlar

Haber kaynağı :Bakanlar	CUMHURİYET	MİLLİYET	TERCÜMAN
-------------------------	------------	----------	----------

	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
SSCB 'li Bakanlar	5	%33	5	%25	4	%36
ABD'li bakanlar	2	%13	-	-	1	%9
Avrupa ülkelerinin bakanları	2	%13	2	%10	1	%9
Türk Bakanlar	5	%33	12	%60	4	%36
Diğer	1	%8	1	%5	1	%9
Toplam	15	%100	20	%100	11	%100

Milliyet gazetesinde haber kaynağı olarak bakanların temsil edilme oranları incelendiğinde en fazla Türk bakanlara yer verildiği görülmektedir. Bunu en fazla oranda sırasıyla SSCB'li Bakanlar, Avrupa ülkelerinin bakanları ve diğer ülkelerin bakanları izlemiştir. Milliyet gazetesinde ABD'li bakanlara yer verilmediği görülmüştür. Tercüman gazetesine bakıldığında ise en fazla oranda sırasıyla; Türk ve SSCB'li Bakanlar, ABD'li Bakanlar, Avrupa ülkelerinin bakanları ve diğer ülkelerin bakanlarının yer aldığı belirlenmiştir. Cumhuriyet gazetesinde de en fazla oranda sırasıyla; Türk ve SSCB'li Bakanlar, ABD'li Bakanlar, Avrupa ülkelerinin bakanları ve diğer ülkelerin bakanlarının yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 20.2.1: Haber kaynağı: ABD'li Hükümet temsilcileri

Haber kaynağı: ABD'li Bakanlar	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Başkan Yardımcısı	-	-	-	-	-	-
Dışişleri Bakanlığı	2	%100	-	-	1	%100
Sağlık Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Sanayi Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Enerji Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	2	%100	0	-	1	%100

Milliyet gazetesinde haber kaynağı olarak ABD'li Hükümet temsilcilerinin yer almadığı belirlenmiştir. Tercüman gazetesinde ise ABD'li Hükümet Temsilcilerinden Dışişlerin Bakanlığı'nın haber kaynağı olarak temsil edildiği belirlenmiştir. Cumhuriyet gazetesinde de aynı şekilde sadece Dışişleri Bakanlığı'na yer verilmiştir.

Tablo 20.2.2: Haber kaynağı: SSCB'li Hükümet temsilcileri

Haber kaynağı: SSCB'li Bakanlar	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Başbakan Yardımcısı	1	%50	1	%50	1	%25
Dışişleri Bakanlığı	-	-	1	%50	-	-
Sağlık Bakanlığı	-	-	-	-	1	%25
Sanayi Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Enerji Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Diğer	1	%50	-	-	2	%50
Toplam	2	%100	2	%100	4	%100

Milliyet gazetesinde haber kaynağı olarak SSCB'li Hükümet temsilcilerinin temsil oranları incelendiğinde Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanlığı'nın aynı oranlarda temsil edildiği belirlenmiştir. Tercüman gazetesinde ise en fazla oranda diğer bakanlıkların temsil edildiği görülmekte bunu oran olarak Başbakan Yardımcısı ve Sağlık Bakanlığı izlemektedir. Cumhuriyet gazetesine bakıldığında ise Başbakan Yardımcısı ve diğer bakanlıkların aynı oranda temsil edildikleri görülmektedir.

Tablo 20.2.3: Haber kaynağı: Avrupa Ülkelerinin Hükümet temsilcileri

Haber kaynağı: Avrupa Ülkelerinin Bakanları	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Başbakan Yardımcısı	-	-	-	-	-	-
Dışişleri Bakanlığı	-	-	-	-	1	%100
Sağlık Bakanlığı	-	-	1	%50	-	-
Sanayi Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Enerji Bakanlığı	1	%100	1	%50	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	1	%100	2	%100	1	%100

Milliyet gazetesinde haber kaynağı olarak Avrupa Ülkelerinin Hükümet temsilcilerinin temsil oranları incelendiğinde Sağlık Bakanlığı ve Enerji Bakanlıklarına aynı oranda yer verildiği görülmektedir. Tercüman gazetesinde ise sadece Dışişleri Bakanlığı haber kaynağı olarak temsil edilmektedir. Cumhuriyet gazetesinde de sadece Enerji Bakanlığı'nın temsil edildiği tespit edilmiştir.

Tablo 20.2.4: Haber kaynağı: Türk Hükümet temsilcileri

Haber kaynağı: Avrupa Ülkelerinin Bakanları	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Başbakan Yardımcısı	-	-	-	-	-	-
Dışişleri Bakanlığı	1	%20	-	-	-	-
Sağlık Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Sanayi Bakanlığı	4	%80	12	%100	3	%100
Enerji Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	5	%100	12	%100	3	%100

Milliyet gazetesinde haber kaynağı olarak Türk Hükümet temsilcilerinin temsil oranları incelendiğinde büyük bir oranda Sanayi Bakanlığı'nın haber kaynağı olarak temsil edildiği görülmektedir. Tercüman gazetesinde de sadece Sanayi Bakanlığı'na haber kaynağı olarak yer verildiği belirlenmiştir. Cumhuriyet gazetesine bakıldığında ise en fazla oranda sırasıyla; Sanayi Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı'nın yer aldığı görülmüştür.

Tablo 20.2.5: Haber kaynağı: Diğer Ülkelerin Hükümet temsilcileri

Haber kaynağı: Avrupa Ülkelerinin Bakanları	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Başbakan Yardımcısı	-	-	-	-	-	-
Dışişleri Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Sağlık Bakanlığı	1	%100	2	%100	1	%100
Sanayi Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Enerji Bakanlığı	-	-	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	1	%100	2	%100	1	%100

Haber kaynağı olarak diğer ülkelerin hükümet temsilcileri incelendiğinde her üç gazete de Sağlık Bakanlıklarına yer verildiği görülmektedir. Bununla beraber Milliyet gazetesi diğer gazetelerle kıyaslandığında Sağlık Bakanlığı temsilcilerine daha fazla oranda yer vermektedir.

Tablo 20.3: Haber kaynağı: Siyasi Aktörler

Haber kaynağı: Siyasi Aktörler	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
SSCB'li siyasi aktörler	3	%42	6	%35	3	%38
ABD'li siyasi aktörler	-	-	-	-	2	%25
Avrupalı siyasi aktörler	1	%15	1	%5	1	%12
Türk siyasi aktörler	2	%28	9	%55	2	%25
Diğer ülkelerin siyasi aktörleri	1	%15	1	%5	-	-
Toplam	7	%100	17	%100	8	%100

Haber kaynağı olarak siyasi aktörler; ABD'li siyasi aktörler, SSCB'li siyasi aktörler, Avrupalı siyasi aktörler, Türk siyasi aktörler ve diğer ülkelerin siyasi aktörleri değişkenlerine göre incelenmektedir. Elde edilen verilere göre Milliyet gazetesinde en fazla oranda sırasıyla; Türk siyasi aktörler, SSCB'li siyasi aktörler, Avrupalı ve diğer ülkelerin siyasi aktörleri yer almaktadır. Milliyet gazetesinde ABD'li siyasi aktörlere yer verilmediği görülmektedir. Tercüman gazetesine bakıldığında ise en fazla oranda sırasıyla; SSCB'li siyasi aktörler, ABD'li ve Türk siyasi aktörler, Avrupalı siyasi aktörler yer almaktadır. Cumhuriyet gazetesinde ise en fazla oranda sırasıyla; SSCB'li siyasi aktörler, Türk siyasi aktörler, Avrupalı ve diğer ülkelerin siyasi aktörlerinin yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 20.4: Haber kaynağı: Bilim adamları/Uzmanlar

Haber kaynağı: bilim adamları/uzmanlar	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%

ABD'li Bilim adamları/uzmanlar	5	%16	-	-	2	%11
SSCB'li Bilim adamları/uzmanlar	-	-	2	%6	-	-
Avrupalı Bilim adamları/uzmanlar	2	%6	-	-	-	-
Türk Bilim adamları/uzmanlar	26	%78	32	%91	14	%82
Diğer ülkelerin Bilim adamları/uzmanlar	-	-	1	%3	1	%7
Toplam	33	%100	35	%100	17	%100

Haber kaynağı olarak bilim adamları/uzmanlar incelendiğinde Milliyet gazetesinde en fazla oranda sırasıyla Türk bilim adamları/uzmanlar, SSCB'li bilim adamları/uzmanlar ve diğer ülkelerin bilim adamları/uzmanlarının yer aldığı belirlenmiştir. Tercüman gazetesinde ise en fazla oranda sırasıyla; Avrupalı bilim adamları/uzmanlar, ABD'li bilim adamları/uzmanlar ve diğer ülkelerin bilim adamları/uzmanlar yer almıştır. Cumhuriyet gazetesine bakıldığında ise en fazla oranda sırasıyla; Türk bilim adamları/uzmanlar, ABD'li bilim adamları/uzmanlar ve Avrupalı bilim adamları/uzmanlar yer aldığı görülmektedir.

Tablo 20.5: Haber kaynağı: Uluslar arası Örgütler

Haber kaynağı: Uluslararası Örgütler	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Dünya Sağlık Örgütü	2	%34	-	-	-	-
NATO Bilim Komitesi	1	%16	-	-	-	-
Birleşmiş Milletler	1	%16	-	-	-	-
Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu	2	%34	-	-	-	-
Milletlerarası Denizcilik Kurumu	-	-	-	-	1	%100
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	6	%100	-	-	1	%100

Haber kaynağı olarak uluslararası örgütler incelendiğinde Milliyet gazetesinde temsilinin yer almadığı belirlenmiştir. Tercüman gazetesine bakıldığında ise Milletlerarası Denizcilik Kurumu'nun haber kaynağı olarak temsil edildiği görülmüştür. Cumhuriyet gazetesinde ise en fazla oranda sırasıyla; Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu ve Dünya Sağlık Örgütü, NATO Bilim Komitesi ve Birleşmiş Milletler yer almaktadır.

Tablo 20.6: Haber kaynağı: Dini Aktörler

Haber kaynağı: Dini Aktörler	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
Hıristiyan Dini Lider	-	-	-	-	1	%100
Müslüman Dini Lider	-	-	-	-	-	-
Yahudi Dini Lider	-	-	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
Toplam	-	-	-	-	1	%100

Haber kaynağı olarak dini aktörler incelendiğinde Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde dini aktörlerin haber kaynağı olarak yer almadığı görülmektedir. Tercüman gazetesinde ise Hıristiyan Dini Lider yer almaktadır.

Tablo 21: Radyasyonun Bir Tehdit Olarak Sunulması (Gazete iletilerine göre)

Radyasyonun Bir Tehdit Olarak Sunulması	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
İnsan sağlığı için ölümcül bir tehdittir	7	%41	3	%20	4	%33
Ekolojik denge için bir tehdittir	4	%23	1	%7	2	%18
Gıdalar için bir tehdittir	2	%12	3	%20	1	%8
Türkiye ekonomisi için bir tehdittir	1	%6	5	%32	1	%8
Türkiye turizmi için bir tehdittir	-	-	1	%7	-	-
Türk halkının sağlığı için bir tehdittir	2	%12	1	%7	4	%33
Diğer ülkelerin turizmi için bir tehdittir	-	-	1	%7	-	-
Diğer	1	%6	-	-	-	-
Toplam	17	%100	15	%100	12	%100

Analiz kapsamında Çernobil kazasının gazete iletilerine göre bir tehdit olarak sunulması değişkeni incelenmiştir. Elde edilen verilere göre Milliyet gazetesi en fazla oranda “Türkiye ekonomisi için bir tehdittir”, “İnsan sağlığı için ölümcül bir tehdittir”, “Gıdalar için bir tehdittir”, “Ekolojik denge için bir tehdittir”, “Türkiye turizmi için bir tehdittir”, “Türk halkının sağlığı için bir tehdittir”, “Diğer ülkelerin turizmi için bir tehdittir” olarak belirlenmiştir. Tercüman gazetesine bakıldığında ise en fazla oranda sırasıyla; “İnsan sağlığı için ölümcül bir tehdittir”, “Türk halkının sağlığı için bir tehdittir”, “Ekolojik denge için bir tehdittir”, “Gıdalar için bir tehdittir”, “Türkiye ekonomisi için bir tehdittir” olduğu görülmektedir. Cumhuriyet gazetesinde ise en fazla oranda sırasıyla; “İnsan sağlığı için ölümcül bir tehdittir”, “Ekolojik denge için bir tehdittir”, “Gıdalar için bir tehdittir”, “Türk halkının sağlığı için bir tehdittir”, “Türkiye ekonomisi için bir tehdittir”, olarak belirlenmiştir.

Tablo 22: Radyasyonun Bir Tehdit Olarak Sunulması (Haber aktörlerine göre)

Radyasyonun Bir Tehdit Olarak Sunulması	CUMHURİYET		MİLLİYET		TERCÜMAN	
	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%	Sayı	Oran%
İnsan sağlığı için ölümcül bir tehdittir	2	%6	3	%17	4	%29
Ekolojik denge için bir tehdittir	1	%8	1	%5.5	2	%14
Gıdalar için bir tehdittir	3	%23.2	3	%17	2	%14
Türkiye ekonomisi için bir tehdittir	2	%15.3	5	%28	1	%7
Türkiye turizmi için bir tehdittir	-	-	1	%5.5	-	-
Türk halkının sağlığı için bir tehdittir	4	%31	1	%5.5	3	%21
Diğer ülkelerin turizmi için bir tehdittir	-	-	1	%5.5	-	-
Diğer	-	-	1	%5.5	-	-
Toplam	13	%100	18	%100	14	%100

Analiz kapsamında Çernobil kazasının ortaya çıkan radyasyonun haber aktörleri tarafından bir tehdit olarak sunulması değişkeni de incelenmiştir. Elde edilen verilere göre Milliyet gazetesinde en fazla oranda sırasıyla; “Türkiye ekonomisi için bir tehdittir”, “Gıdalar için bir tehdittir”, “İnsan sağlığı için ölümcül bir tehdittir”, “Ekolojik denge için bir tehdittir”, “Türkiye turizmi için bir tehdittir”, “Türk halkının sağlığı için bir tehdittir”, “Diğer ülkelerin turizmi için bir tehdittir” ve “diğer” olarak belirlenmiştir. Tercüman gazetesine bakıldığında ise en fazla oranda sırasıyla; “İnsan sağlığı için ölümcül bir tehdittir”, “Türk halkının sağlığı için bir tehdittir”, “Ekolojik denge için bir tehdittir”, “Gıdalar için bir tehdittir” olduğu görülmektedir. Cumhuriyet gazetesinde ise en fazla oranda sırasıyla; “Türk halkının sağlığı için bir tehdittir”, “Gıdalar için bir tehdittir”, “İnsan sağlığı için ölümcül bir tehdittir”, “Türkiye ekonomisi için bir tehdittir”, “Ekolojik denge için bir tehdittir” olarak belirlenmiştir.

SONUÇ

Toplumsal yapı, gelişmekte olan bir yapıdır ve tarih boyunca yaşanan değişimler çeşitli kavramlarla ifade edilmiştir. İkel toplum, tarım toplumu,, geleneksel toplum ardından sanayi toplumu, bilgi toplumu olarak ifade edilen evrimler, günümüzde risk toplumu olarak tanımlanmaktadır. Bilim ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler tüm toplumsal alanlara etki etmiş ve bilim güvenli yaşam kurulumuna hizmet etmiştir. Ancak bu süreç beraberinde riskleri de getirmektedir.

Risk düşüncesinin ortaya çıkışı 16.yy sonu ve 17.yy başlarına kadar uzanır. Risk ilk kez dünyayı keşfetmeye çıkan kaşifler tarafından bilinmeyen sulara yelken açmak anlamında kullanılmıştır. Daha sonraları da bankacılık, yatırım sektörlerinde de kullanılmaya başlamıştır. Risk gelecekteki olasılıkları düşünerek, değerlendirilen tehlikeleri içermektedir. Risk toplumun yapılanması bilgi toplumunun kendi içinde bir evrim geçirmesi sonucu gerçekleşmiştir. Dolayısıyla risk, bilgiden kaynaklanmaktadır. Denetlenemeyen, kontrolsüz, öngörülemez bilgi, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla, herkesin kolaylıkla ulaşabileceği bir yapı kazanmıştır. İnsanlığın sahip olduğu sınırsız bilgi sorunlara çözüm sağlamaktan öte yeni sorunlar ortaya çıkarmış ve bu yeni sorunlar da riskleri doğurmuştur. Bilgi, doğal risklerin dışında özellikle imal edilmiş riskleri ortaya çıkarmış, insan riskin kaynağı olarak konumlandırılmıştır.

Risk konusunun gündeme gelmesi ve toplumda risk bilincinin yaygınlaşmasında medyanın önemli bir rolü vardır. Medya, risk tasarımlarını bireylere sunar ve kitlelerde kaygıların oluşmasına sebep olur. Medya, toplumların yapılarını, kültürlerini, değerlerini biçimlendiren bir işleve sahiptir. Medyanın yarattığı risk tasarımları bireylerde kaygı ve endişeye sebep olmakta, korku kültürü yaratılmakta ve bireyin eylem yapması engellenmektedir. Birey, sürekli olasılık hesapları yaparak, neyi yapıp, neyi yapmaması gerektiği

düşüncesiyle edilgin bir hale gelir. Birey için yaşamın kendisi bir risk oluşturmakta ve bu durum bireyin eylem yapma yetisini elinden almaktadır.

Çalışmanın inceleme konusu olan Çernobil Kazası, 26 Nisan 1986'da SSCB'de meydana gelmiş, başta Ukrayna, Belarus olmak üzere tüm Kuzey Yarı Küre'yi etkilemiştir. Ancak kazanın bir süre gizlenmesi nedeniyle, yapılan gazete taraması sonucunda Türkiye'de, kazaya ilişkin ilk haberler 30 Nisan 1986 tarihinde yayınlanmıştır. Resmî açıklamanın gecikmesi, alınması gereken önlemleri de geciktirdiğinden halk bir süre radyasyonun etkilerine maruz kalmış ve radyasyonun olumsuz etkileri artmıştır. Kaza, sosyal, kültürel, ekonomik, politika, sağlık ve çevre gibi alanlarda önemli etkiler yaratmıştır.

Çalışmada, Türkiye'de yayınlanmakta olan, politik görüşleri birbirinden farklı, günlük olarak yayınlanan Cumhuriyet, Milliyet ve Tercüman gazeteleri seçilmiş ve bu gazeteler dört ay süreyle taranarak, Çernobil kazası ve ardından gerçekleşen gelişmelerle ilgili haberlerin iletilerinin, haber aktörlerini iletilerinin, niceliksel ve niteliksel analizi gerçekleştirilmiştir. Risk kavramı çerçevesinde gerçekleştirilen analiz ile radyasyonun bir tehdit, bir korku unsuru olarak kullanılıp kullanılmadığı, haberlerin kamuoyuna ne şekilde iletildiği, haberlerde kaza ve ardından yaşananlarla ilgili yeterli enformasyonun kamuoyuna verilip verilmediği, hangi haber kaynaklarına ağırlıkla yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Liberal eğilimli Milliyet gazetesinde yer alan haberlerin iletileri incelendiğinde; radyasyonun bir korku ve tehdit unsuru olarak kullanıldığı ve halkın paniğe sürüklenmeye çalışıldığı belirlenmiştir. "Reaktör Hala Yanıyor", "Rusya'da Yeni Radyasyon Paniği", "Karadeniz için Tehlike", "Çin'de radyoysan Telaşı", "Türkiye Radyasyon Haritasında", "Radyasyon Korkusu Sürüyor", "Kandıra'da Radyasyon Paniği", "Dünyada Nükleer Korku" gibi başlıklar bu duruma örnek teşkil etmektedir. Milliyet gazetesinde yer alan haberler mevcut risk hakkında diğer iki gazeteye oranla yetersiz bilgi vermektedir.

Çernobil Kazasında açığa çıkan radyasyonun doğaya, tüm canlıların genlerinde hasara, canlı doğumlarında anormalliklere, psikolojik rahatsızlıklara ve daha birçok büyük hasara yol açtığı bilinmektedir. (Varol, 2006, 11) Buna karşın Milliyet gazetesinde bakıldığında bu ve benzeri enformasyonların haberler içerisinde yer almadığı görülmektedir. Haber kaynaklarının ileti analizine bakıldığında, Milliyet gazetesinin haber aktörü olarak Türk bilim adamlarına ve uzmanlarına daha fazla yer verdiği, bilim adamlarının ve uzmanların kamuoyuna ilettiği enformasyonların da yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Türk bilim adamlarının iletileri, özellikle radyasyonun Türkiye'de etkili olmadığı yönünde enformasyonlar içermektedir. Halk yanlış bilgilendirilmekte ve radyasyona karşı duyarsızlaştırılmaktadır. "Prof. Özemre Radyasyondan Korkmuyor Bardak Bardak Süt İçti", "Prof. Özemre: Radyasyon Teyakkuzu Kalktı", "Prof. Hüsrev Hatemi: Türkiye'de Radyasyon Yok" gibi iletiler bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Milliyet gazetesi haber iletilerine bakıldığında çelişkili ifadelerle rastlanmıştır. 26 Mayıs 1986 tarihli gazetede ise "Türkiye Radyasyon Haritasında", 29 Mayıs 1986 tarihli gazetede ise "Türkiye Tertemiz" başlıklı haber yer almaktadır ve bu duruma örnek teşkil etmektedir. Milliyet gazetesinde haber kaynaklarının iletilerinde radyasyon en fazla oranda Türkiye ekonomisi için bir tehdit olarak sunulmuştur.

Sağ eğilimli bir yayın politikası izleyen Tercüman gazetesinde yer alan haberlerin iletileri incelendiğinde; radyasyonun bir korku ve tehdit unsuru olarak kullanıldığı ve halkın paniğe sürüklenmeye çalışıldığı belirlenmiştir. "Radyasyon Paniği", "Binlerce Ölü Var", "Radyasyon Tehdidi Türkiye'ye Yönelmiş", "Moskova: Felaket Sürüyor", "Radyasyon Suyu Bulaştı", "Çernobil'de Ölüm Hala Kol Geziyor", "Kiev'de Hamile Kadınlar Tehlikede", "Sovyetlerde Yüz Bin Kişi Yavaş Yavaş Ölecek" gibi başlıklar bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Tercüman gazetesinde yer alan haberler enformasyon değeri açısından incelendiğinde, Milliyet gazetesine göre daha yetersiz ve kalitesiz olduğu görülmektedir. Ayrıca haber iletilerinde, birbirleriyle çelişen ifadelerin yer aldığı belirlenmiştir. 3 Mayıs 1986 tarihli gazetede "Radyasyon Tehdidi Türkiye'ye Yönelmiş" ve 5 Mayıs 1986 tarihli "Radyasyon Geldi Ama... Korkulacak Durum Yok" başlıklı haberler bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Tercüman gazetesindeki haber kaynakları ve iletileri incelendiğinde Türk bilim adamlarına ve uzmanlarına daha fazla yer verdiği, bilim adamlarının ve uzmanların kamuoyuna ilettiği enformasyonların da yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Türk bilim adamlarının iletileri, özellikle radyasyonun Türkiye'de etkili olmadığı yönünde enformasyonlar içermektedir. Tercüman gazetesinde haber kaynaklarının iletilerinde radyasyon en fazla oranda insan sağlığı için ölümcül bir tehdit olarak sunulmuştur.

Sol eğilimli yayın politikası izleyen Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberlerin iletileri incelendiğinde; radyasyonun bir korku ve tehdit unsuru olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Ancak Milliyet ve Tercüman gazetelerine oranla halkı paniğe sürükleyecek türde haberlere ve sansasyonel başlıklara daha az

yer verildiği görülmektedir. “Dehşet Bulutu”, “Radyasyon Altındayız”, “Kiev’den Nükleer Göç Başladı”, “Radyasyon Şüpheli Sütten Kaçış” gibi haberler bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberler enformasyon değeri açısından incelendiğinde, Milliyet ve Tercüman gazetelerine oranla daha yeterlidir. Haberlerin iletilerinde çelişkili ifadelerin yer almadığı tespit edilmiştir. Cumhuriyet gazetesindeki haber kaynakları ve iletileri incelendiğinde, Milliyet ve Tercüman gazetesine benzer şekilde Türk bilim adamlarına ve uzmanlarına daha fazla yer verdiği tespit edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde haber kaynaklarının iletilerinde radyasyon, en fazla oranda Türk halkının sağlığı açısından bir tehdit olarak sunulmuştur.

Her üç gazetenin görsel öge kullanımına bakıldığında, en fazla oranda Milliyet gazetesinin görsel öğelere yer verdiği görülmektedir. En az oranda Cumhuriyet gazetesinin görsel öğelere yer verdiği belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda öne sürülen varsayımların tamamının çoğunun çıktığı, ancak haber kaynakları ve iletilerine bakıldığında varsayım olarak öne sürülen ABD’li ve Avrupalı bilim adamlarına ve uzmanlarına daha fazla yer verildiği ifadesi doğrulanmamıştır.

Yaşanan olay ve olaya ilişkin haberlerin geneline bakıldığında; zaten kaza haberlerinin olaydan daha sonra ortaya çıkması ve bu haberlerin de yetersiz ve çelişkili bilgiler içermesi endişe ve korku yaratmaktadır. Çalışmada konu edilen ekolojik risk kapsamındaki Çernobil kazası yazılı basın aracılığıyla Türkiye için bir tehdit olarak sunulmuş, ancak yine çelişkili olarak haber aktörleri Türk bilim adamlarının açıklamalarında da bir tehlike olmadığı yönünde mesajlar verilmiştir. Bu belirsizlik ve çelişkiler korkuyu arttırmaktadır. İnsanoğlunun risklere karşı hazırlıksız olduğunu ve ekolojik risklerin olumsuz sonuçlarını engellemenin çok da mümkün olmadığını belirtmekte, insanın kendi çabasıyla yarattığı bu risk ortamında çaresiz olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Aktan, Can ve Tunç Mehtap. (Ocak-Şubat 1998) Bilgi Toplumu ve Türkiye. *Yeni Türkiye Dergisi*, S. 118-134.
- Alver, Fusun. (2009) *Risk Toplumunda Gazetecilik Ders Notları*. Yayınlanmamış Doktora Ders Notu, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Programı.
- Beck, Ulrich(2005). *Siyasallığın İcadı*. 2.baskı, İstanbul: İletişim Yay.
- Çelebi, Aykut. (2001) Risk ve Olumsuzluk: Sosyal Teori-Sosyal Felsefe İlişkisini Anlamaya Yönelik İki Anahtar Kavram Üniversitesi SBF Dergisi. S.56-1,s. 24-52.
- Furedi, Frank (2001). *Korku Kültürü*. (B. Yıldırım Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, Anthony (2000).*Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yay.
- http://news.bbc.co.uk/1/hi/english/static/events/reith_99/week2/week2.htm Erişim Tarihi: 04.10.2018.
- İrvan, Süleyman (2001/Bahar)Gündem Belirleme Yaklaşımının Genel Bir Değerlendirmesi. *Gazi İletişim Dergisi*, S.9, s. 69-107.
- McCombs, M.E ve Shaw, D.L.(Summer/1972) The Agenda-setting Function of Mass Media, *Public Opinion Quarterly*, S.176-187.
- Saraçoğlu, G. V. (Nisan 2006). *Son Yirmi Yılda Çernobil Kazası Sonrası Dünyada Yaşananlar*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları.
- Tekinalp Ş., Uzun R.(2004) *İletişim Araştırmaları ve Kuramları*. İstanbul: Derin Yayınları
- Türkan, Alpaslan (Nisan 2006). *Çernobil Nükleer Santral Kazasının Türkiye’ye Etkisi*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları.
- Gazeteler**
- Milliyet Gazetesi, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 1986.
- Tercüman Gazetesi, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 1986.
- Cumhuriyet Gazetesi Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 1986.